

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum

2018-04-11

§ 72

KS 157/18

Folkhälsorådets rekommendationer för jämlik hälsa och social hållbarhet

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att notera informationen.

Kommunstyrelsen beslutar att översända rådets rekommendationer till berört utskott, om beslut om nya utskott fattas enligt förslag om ny politisk organisation.

Ärendet

Folkhälsorådet fastställde 16 februari 2018 dokumentet ”Jämlik hälsa och social hållbarhet i Mölnåls – Folkhälsorådets rekommendationer för nästa steg i arbetet” (§2, KS 66/18).

Folkhälsorådet översänder rekommendationerna till kommunstyrelsen som underlag för planering och samordning av stadens arbete för socialt hållbar utveckling och för integrering i stadens styrsystem.

Ärendets behandling

Stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 3 april 2018.

Förslag till beslut

Stadsledningsförvaltningens förslag till arbetsutskottet

Kommunstyrelsen beslutar att notera informationen.

Kommunstyrelsen beslutar att översända rådets rekommendationer till berört utskott, om beslut om nya utskott fattas enligt förslag om ny politisk organisation.

Beslutsgång

Ordförande frågar om stadsledningsförvaltningens förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Folkhälsorådet

Sammanträdesdatum

16 februari 2018

§ 2

KS 66/18

RÅDETS REKOMMENDATIONER – NÄSTA STEG FÖR JÄMLIK HÄLSA OCH SOCIAL HÅLLBARHET I MÖLNÅL

Beslut

Folkhälsorådet fastställer dokumentet med namnet *Jämlig hälsa och social hållbarhet i Mölnådal – folkhälsorådets rekommendationer för nästa steg i arbetet*, och översänder det till kommunstyrelsen som underlag för planering av stadens fortsatta arbete för socialt hållbar utveckling och för integrering i stadens styrsystem.

Ärendet

Folkhälsoavtalet (2017-2020) mellan staden och hälso- och sjukvårdsnämnden syftar till att förbättra hälsan för befolkningen i kommunen. En förutsättning för att uppnå ett långsiktigt socialt hållbart samhälle är ökad jämlikhet i hälsa och livsvillkor. Detta ska vara i fokus under avtalsperioden, liksom att främja och utveckla prioriterade gruppers delaktighet och inflytande i de insatser som görs. Det gemensamma arbetet ska botten i lokala förutsättningarna och behov. Det ska utgå från en långsiktig plan som med fördel kan integreras med kommunens övergripande styrdokument. Planen ska peka ut behov, målgrupper samt prioriteringar.

Ärendets behandling

Folkhälsorådet har arbetat fram ett inriktningsdokument där fokusområden och primära målgrupper, liksom vikten av ett rättighetsperspektiv (som verktyg för att nå likvärdiga villkor och jämställd hälsa) lyfts fram. Speciellt betonas vikten av både barnperspektiv och barns perspektiv. Detta har skett med utgångspunkt i Valfärdsrapport 2016 och med inspiration från bl a det nationella arbetet inom Kommissionen för jämlik hälsa och Agenda 2030-delegationen, liksom regionala inriktningar.

Dokumentet syftar till att vara ett underlag i planering av stadens fortsatta arbete för socialt hållbar utveckling och inför en integrering av dessa frågor i stadens styrsystem. Samtidigt kan dokumentet med bilaga redan i nuläget vara vägledande för stadens verksamheter och andra organisationer. Rådet har i bilagan prioriterat de insatser som rådet anser mest angelägna.

Expedieras till

Kommunstyrelsen

Hälso- och sjukvårdsnämnd Väster (för kännedom)

Justerandes sign

Handwritten signature in blue ink, consisting of the letters 'GA'.

Handwritten signature in blue ink, appearing to be 'PT'.

Utdragsbestyrkande

Stadsledningsförvaltningen
Hillevi Funck

Kommunstyrelsen

Folkhälsorådets rekommendationer för jämlik hälsa och social hållbarhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att notera informationen.

Kommunstyrelsen beslutar att översända rådets rekommendationer till berört utskott, om beslut om nya utskott fattas enligt förslag om ny politisk organisation.

Ärendet

Folkhälsorådet fastställde 2018-02-16 dokumentet ”Jämlik hälsa och social hållbarhet i Mölnåls – Folkhälsorådets rekommendationer för nästa steg i arbetet” (§2, KS 66/18). Folkhälsorådet översänder rekommendationerna till kommunstyrelsen som underlag för planering och samordning av stadens arbete för socialt hållbar utveckling och för integrering i stadens styrsystem.

Beredning

Samverkansavtalet mellan Mölnåls stad och hälso- och sjukvårdsnämnden anger att det gemensamma arbetet för folkhälsa och social hållbarhet ska bedrivas strategiskt och innehålla systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens livsvillkor och hälsa, samt för att utjämna skillnader i hälsa. Arbetet ska utgå från en långsiktig plan, som med fördel integreras och kopplas ihop med kommunens övergripande styrdokument.

Utifrån detta har folkhälsorådet arbetat fram rekommendationer inför ett nästa steg i arbetet. Rådet har utgått från Valfärdsrapport 2016 och samtidigt inspirerats av andra kommuner. Den nationella Kommissionen för jämlik hälsa, liksom Agenda 2030-delegationen har beaktats. Folkhälsoplaneraren har gett stöd i arbetet. Rådets rekommendationer innebär i korthet följande:

- *Tillit*
Rådet utgår från begreppet tillit och dess betydelse för socialt hållbar utveckling. Människors tillit till varandra, till samhället och politiken, och till sig själva är avgörande för hälsa, såväl som för demokrati och social hållbarhet. Dokumentet utgår från dessa tankar och vill bidra till att människor får uppleva Tillgång till samhället, Tillgång till sociala sammanhang och Tillgång till hälsa. De fyra fokusområden som pekas ut i dokumentet är steg på vägen dit.

Dnr KS 157/18

- *Jämlig hälsa, likvärdiga villkor och rättighetsperspektiv*
Att verka för likvärdiga villkor och jämlikhet i hälsa innebär att påverka människors livsvillkor. Rådets rekommendationer lyfter att ett rättighetsperspektiv behöver finnas i all verksamhet, med syfte att skapa likvärdiga villkor för en jämlig och jämställd hälsa och att förebygga diskriminering.
- *Barn och unga samt psykisk hälsa*
Rådet betonar ett tydligare fokus på barn och ungas livsvillkor, hälsa och välbefinnande. Rådet föreslår att en gemensam plan tas fram för att stärka ett samordnat arbete för barn och ungas goda livsvillkor, hälsa och välbefinnande. Rådets rekommendation är att arbetet för psykisk hälsa, främst bland barn och unga men även kvinnor stärks.
- *Integrerat i stadens styrning*
Rådets rekommendation är att folkhälsa och social hållbarhet på ett tydligt sätt länkas in i stadens styrsystem. Nämnder och förvaltningar hanterar kärnverksamheterna, och spelar stor roll för en hållbar utveckling. Fullmäktiges mål och indikatorer kan utvecklas och bli ett tydligare stöd för nämnderna och för uppföljning av folkhälsoarbetet och det sociala hållbarhetsperspektivet.
- *Samordnad ledning med fokus på mölnålsborna*
För att nå framgång behöver befolkningsperspektivet och effekten för mölnålsborna vara i fokus. Detta kan underlättas av stärkt samordning på ledningsnivå

Ekonomi

Eventuella åtgärder bör ske som en integrerad del av ordinarie planerad verksamhet. Någon kompletterande bedömning av ekonomiska konsekvenser med anledning av rådets rekommendationer har inte genomförts.

Bedömning

Folkhälsorådets rekommendationer kan utgöra underlag i det fortsatta arbetet med att utveckla stadens arbete för hållbar utveckling.

Expedieras till

Folkhälsorådet samt stadsledningsförvaltningen, SFH

Carina Nordgren
förvaltningschef

Anita Brnic Kristo
enhetschef Samordning för hållbarhet

Jämlik hälsa och social hållbarhet i Mölnådal

Folkhälsorådets rekommendationer

för nästa steg i arbetet

Innehåll

1. Inledning och utgångspunkter	3
2. Folkhälsorådets rekommendationer	4
2.1 Tillit som övergripande paraply	4
2.2 Fokus-områden	5
2.3 Målgrupper och rättighetsperspektiv	5
2.4 Integrering i styrning och ledning	6
2.5 Effekten för Mölndalsborna	6
2.6 Roller	6
3. Bakgrund	7
3.1 Mål och inriktning nationellt och regionalt	7
3.2 Kort om begreppen hälsa, social hållbarhet och tillit	8
3.3 Generella förutsättningar	9

Bilaga:

Underlag för arbete i nämnder och förvaltningar

Mera information: Kontakta folkhälsoplaneraren, stadsledningsförvaltningen

1. Inledning och utgångspunkter

Detta dokument innehåller folkhälsorådets rekommendationer för nästa steg i arbetet för stärkt folkhälsa och en socialt hållbar utveckling i Mölndal. Folkhälsorådet har tagit fram dokumentet i sin roll som rådgivande och strategiskt stöd till kommunstyrelsen.

”I ett socialt hållbart samhälle lever människor ett gott liv med god hälsa. Det är ett jämställt och jämlikt samhälle. Ett socialt hållbart samhälle innebär att grundläggande mänskliga rättigheter respekteras och att inga grupper diskrimineras eller missgynnas. Människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.”

God folkhälsa är en förutsättning i ett socialt hållbart samhälle. Grundläggande är också att människor har tillgång till det som ger goda livsvillkor, såsom utbildning, sysselsättning och egen försörjning, liksom bostad och sociala sammanhang.

Välfärdsrapporten 2016 visar på skillnader i livsvillkor och därmed i förutsättningar för hälsa mellan olika befolkningsgrupper i Mölndal. Rådet har använt rapporten i arbetet med att ta fram riktlinjerna och även tagit intryck av de utredningar och processer som pågår på nationell och regional nivå.

Tillit är en faktor som rådet särskilt vill betona. Tillit har betydelse för individens hälsa och välmående, för minskat utanförskap och för samhällets hållbara utveckling. Detta har varit en utgångspunkt när rådet har identifierat fokus för de närmaste årens arbete.

Folkhälsoarbetet bottnar i samverkan mellan Mölndals stad och hälso- och sjukvårdsnämnden (Västra Götalandsregionen). Det nuvarande samverkansavtalet gäller för 2017-2020 och betonar att arbetet ska vara strategiskt och ha politisk ledning. Ett tydligt fokus ligger på att arbetet ska leda till ökad jämlikhet i hälsa och bidra till en socialt hållbar utveckling. Att prioritera ett sådant arbete är kostnadseffektivt och ett sätt att hushålla med samhällets resurser. De gemensamma resurserna kan användas till annat än att åtgärda effekter av ohälsa och stora skillnader i livsvillkor. I ett tryggt samhälle med sammanhållning och tillit får alla del av detta, oavsett social position.

En förutsättning för att lyckas är att arbetet utgår från mölndalsbornas perspektiv, och inte från stadens organisation. Det innebär också att samverkan är nödvändig. Tillsammans blir det möjligt att nå Vision Mölndal 2022 - den hållbara staden där alla får chansen, en hållbar stad där vi växer och mår bra.

Folkhälsorådets rekommendationer presenteras i kapitel två. I kapitel tre finns text om mål och inriktning på nationell och regional nivå. Dessutom förklaras begreppen hälsa, social hållbarhet och tillit. Några grundförutsättningar i folkhälsoarbetet presenteras också.

2. Folkhälsorådets rekommendationer

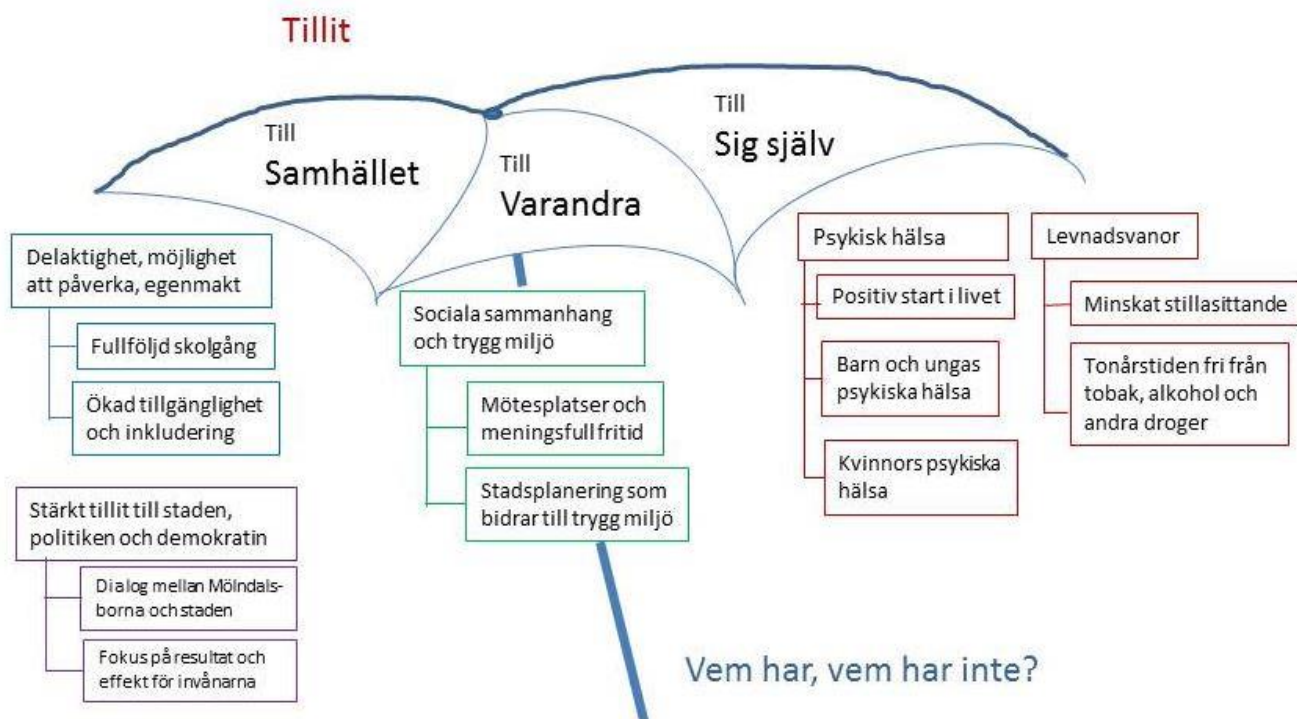
Målet är att andelen mölndalsbor som upplever god hälsa ska öka. Vägen dit går via bra livsvillkor, livsmiljö och levnadsvanor, i kombination med framtidstro och känsla av delaktighet.

Större delen av stadens verksamhet och mängder av insatser som görs inom civilsamhället bidrar redan idag till att skapa välfärd och ett gott vardagsliv för mölndalsborna. För att fler ska uppleva god hälsa handlar det både om att stödja och stärka arbete som redan pågår, och om att rikta insatser till grupper med sämre förutsättningar för hälsa. Nya typer av insatser och nya arbetssätt kan bidra till ökad effekt.

Rekommendationerna utgår från tillits-begreppet och pekar ut fyra fokusområden som är särskilt angelägna för hälsa. Vikten av ett rättighets- och barnperspektiv, i **all** verksamhet betonas. Inriktningen under de närmaste åren bör vara att ännu tydligare integrera både folkhälso- och hållbarhetsperspektiv i stadens ledning och styrning.

2.1 Tillit som övergripande paraply

Tillit är grunden i ett fungerande välfärdssamhälle. Att människor har tillit till varandra och till samhällets institutioner, till politiken och demokratin är grunden i ett fungerande samhälle. Det leder till känsla av delaktighet och ”innanförskap”, och motverkar utanförskap. Att ha tillit till sig själv och sin förmåga att klara och påverka sitt liv bidrar till samtidigt till hälsa. Bilden visar hur tillits-begreppet kan ses som ett paraply över de prioriterade temaområdena.

Bilden visar tillit som paraplybegrepp för hälsa och social hållbarhet.

Genom frågan - Vem har, vem har inte? - kompletteras bilden med ett rättighetsperspektiv som syftar till att ge människor likvärdiga förutsättningar för hälsa.

2.2 Fokus-områden

Folkhälsorådet lyfter fram fyra fokusområden för arbetet i Mölndal. Insatser inom dessa områden bidrar till både hälsa och tillit. Stadens nämnder och förvaltningar, liksom andra parter, kan med sin ordinarie verksamhet som grund göra insatser som bidrar till positiv utveckling inom de olika områdena. I bilagan *Underlag för arbete inom nämnder och förvaltningar* finns exempel på insatser, målgrupper och prioriteringar som rådet förordar.

Fokus-områden	KF-mål	Effekt för tillit
1. Delaktighet, inflytande och egenmakt <ul style="list-style-type: none">• Öka barn och ungas möjlighet att nå målen i skolan• Öka möjligheterna för fler att vara delaktiga i samhällslivet (tillgänglighet och inkludering)	1, 2, 5, 6, 7, 8, 9	Tillit till samhället och demokratin <i>Förutsätter: Tillgång till samhället</i>
2. Sociala sammanhang och trygghet <ul style="list-style-type: none">• Mötesplatser och meningsfull fritid• Stadsplanering och miljö som bidrar till trygghet och möten	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9	Tillit till andra människor, till varandra <i>Förutsätter: Tillgång till sociala sammanhang</i>
3 Psykisk hälsa <ul style="list-style-type: none">• Positiv start i livet• Psykisk hälsa bland barn och unga• Kvinnors psykiska hälsa	1, 2, 5, 6, 7, 8, 9	Tillit till sig själv <i>Förutsätter: Tillgång till hälsa och välmående, tilltro till sig själv</i>
4. Levnadsvanor <ul style="list-style-type: none">• Minskat stillasittande• Tonårstiden fri från tobak, alkohol och andra droger	1, 2, 5, 6, 7, 8, 9	Tillit till sig själv

2.3 Målgrupper och rättighetsperspektiv

Välfärdsrapport 2016 ger kunskap om mölndalsbornas hälsa och livsvillkor. För att Mölndal ska bli en hållbar stad där alla får chansen behövs kunskap och medvetenhet om hälsans fördelning och de skillnader som råder i Mölndal.

De primära målgrupperna i folkhälsoarbetet är de grupper som generellt sett har en sämre hälsa. Barn och unga behöver prioriteras eftersom uppväxten påverkar hälsan under hela livet.

- barn och unga, särskilt grupper med (risk för) psykisk ohälsa
- personer med funktionsnedsättning
- hbtq-gruppen
- migranter, särskilt flyktingar
- grupper med socioekonomiskt sämre situation

När nämnder, förvaltningar och andra ska forma sina insatser behövs en medveten analys av vilken eller vilka målgrupper som är särskilt angelägna att nå, för att uppnå likvärdiga villkor för hälsa. En insats kan annars tvärt om bidra till att skillnaderna ökar.

Begreppen tillgänglighet, delaktighet och icke-diskriminering är centrala och speglar perspektivet om människors lika värde. Ett rättighetsperspektiv i verksamheten syftar till likvärdiga villkor, som bidrar till en jämlik och jämställd hälsa. Både barnperspektiv och barns perspektiv är särskilt viktiga i all verksamhet.

De enkla frågorna *Vem har och Vem har inte (tillgång till...)?* kan vara till hjälp vid analys. Likaså frågan om *Var eller hur ska de offentliga resurserna satsas för att ge störst effekt vad gäller att bidra till likvärdiga villkor?*

2.4 Integrering i styrning och ledning

Fullmäktiges tio övergripande mål gäller för staden som helhet. De är en god grund i arbetet, eftersom nästan alla mål handlar om faktorer som påverkar mölndalsbornas livsvillkor, t ex egen försörjning, utbudet av bostäder, barns skolresultat och invånarnas möjlighet att påverka. KF mål 2 anger specifikt att Andelen mölndalsbor som upplever trygghet och hälsa ska öka. Till varje mål finns indikatorer för uppföljning.

För att göra arbetet starkare bör dock fokusområdena, liksom barn- och rättighetsperspektiven integreras ännu tydligare i målstyrningen. Det är särskilt angeläget med tydligare fokus på barn och ungas goda uppväxtvillkor, hälsa och välbefinnande. Indikatorer för tydligare uppföljning av folkhälsa och social hållbarhet behöver utvecklas.

2.5 Effekten för Mölndalsborna

Arbetet för folkhälsa och social hållbarhet ska ha fokus på effekt för mölndalsborna och personer som arbetar eller vistas i Mölndal. Verksamheter behöver samverka utifrån invånarnas perspektiv. Arbetet behöver därför vara sektorsövergripande och ha en samordnad ledning. Samordnade, relevanta och effektiva insatser bidrar också till att bevara tilltron till välfärden, staden, politiken och demokratin.

2.6 Roller

Stadens arbete för folkhälsa och social hållbarhet genomförs till största delen av nämnder och förvaltningar inom ramen för den ordinarie verksamheten. Vissa insatser görs även via folkhälsobudgeten. Folkhälsorådets roll är att vara rådgivande, att inspirera och initiera samt följa upp. Samverkan behöver ske mellan staden och civilsamhällets parter, näringsliv, offentliga aktörer och enskilda mölndalsbor. Strukturen för detta kan behöva utvecklas.

2.7 Behov av underlag

Det finns behov av att ta fram och sprida ytterligare kunskapsunderlag som komplement till välfärdsrapporten. Exempel är ett översiktligt faktaunderlag om skillnader i livsvillkor mellan olika geografiska delar av staden, samt kunskapsunderlag kring psykisk hälsa och ohälsa.

3. Bakgrund

3.2 Mål och inriktning nationellt och regionalt

Nationell nivå

På nationell nivå är bland annat dessa pågående processer viktiga för arbetet:

- **Kommissionen för jämlik hälsa** som våren 2017 lämnade sitt slutbetänkande med titeln *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa* (SOU 2017/47). Regeringen väntas behandla frågan 2018. Kommissionen föreslår sju livsområden som centrala i arbetet:
 - Det tidiga livet
 - Kunskaper, kompetenser och utbildning
 - Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
 - Inkomster och försörjningsmöjligheter
 - Boende och närmiljö
 - Levnadsvanor
 - Kontroll, inflytande och delaktighet
 - (En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård)
- **Agenda 2030-delegationen** med uppdrag att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030 med de globala målen för hållbar utveckling. Delegationen lämnade delrapport med nulägesbeskrivning och förslag till handlingsplan våren 2017. Slutbetänkande lämnas våren 2019.

Båda rapporterna betonar att ett jämställt och jämlikt samhälle är en förutsättning för social hållbarhet. Generellt betonas också att en jämlik hälsa och en hållbar utveckling grundas i alla människors lika värde. Båda lyfter fram det nödvändiga i tvärsektorielt arbete och att sektorsövergripande ledning och styrning är en förutsättning.

Regional nivå:

- **Västra Götalandsregionen**
 - *Det goda livet* är regionens och de 49 kommunernas gemensamma vision.
 - *Regionfullmäktiges övergripande mål* kopplat till folkhälsa, är att skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska.
 - *Fullföljda studier* är ett gemensamt fokus för verksamheterna inom Västra Götalandsregionen, och innebär att dessa inom sina uppdrag ska bidra till att barn och unga klarar skolan. Arbetet koncentreras kring fem områden;
 - studiemotivation
 - migration och utbildning
 - livsvillkor och levnadsvanor
 - psykisk hälsa
 - samverkan mellan kommun, hälso- och sjukvård mfl.
- **Länsstyrelsen** har ett särskilt ansvar för att samordna och utveckla det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) i länet. Arbetet utgår från regeringens ANDT-strategi. Länsstyrelsen stödjer också kommunerna i arbetet för bland annat jämställdhet och integration.

3.2 Kort om begreppen hälsa, social hållbarhet och tillit

Hälsa är en rättighet och en förutsättning för socialt hållbar utveckling

Varje människas rätt till bästa möjliga psykiska och fysiska hälsa slås fast i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Hälsan har avgörande betydelse för en människas individuella utveckling och möjlighet att vara delaktig i samhället. En god hälsa i befolkningen är samtidigt en förutsättning för samhällets utveckling. FN:s Barnkonvention uttrycker barns rätt till en god levnadsstandard och till fysisk, psykisk, social, andlig och moralisk utveckling.

Det nationella målet för folkhälsoarbetet är att skapa förutsättningar för hela befolkningen att på lika villkor nå en god hälsa. Detta är samtidigt en förutsättning för en socialt hållbar utveckling. För att uppnå jämlikhet krävs inte lika, utan olika insatser, beroende på individens eller gruppens egna förutsättningar.

Det är först de senaste åren som begreppet social hållbarhet fått ett mera tydligt innehåll. Den definition som Sveriges Kommuner och Landsting, SKL använder redovisas på sidan 3.

Hälsa beror på arv, livsvillkor, livsmiljö och levnadsvanor

Hälsa påverkas av det genetiska arvet, men framför allt av livsvillkor och levnadsvanor. Både fysisk och social livsmiljö har också betydelse. De olika faktorerna påverkar varandra.

Våra livsvillkor styrs av till exempel möjligheten till utbildning, arbete och egen försörjning. Egen bostad är grundläggande för ett gott liv. En god livsmiljö kan handla om ren luft, en trygg boendemiljö med tillgång till grönområden och närhet till service. Det kan också handla om att kunna vara delaktig i samhällslivet och att ha tillgång till sociala sammanhang, både nätverk och nära relationer. Trygghet i livets olika delar bidrar till välmående och hälsa.

Hälsan är ojämlikt fördelad

Med ojämlikhet i hälsa menas orättfärdiga skillnader som går att undvika och där det inte finns biologiska eller psykologiska orsaker bakom. Snarare beror skillnaden på olika förutsättningar och livsvillkor under livet.

Skillnader i hälsa syns mellan grupper beroende på social status. Skillnader råder utifrån kön och ålder, liksom mellan infödda svenskar och invandrade. Personer som tillhör någon av hbtq-grupperna och personer med funktionsnedsättning har generellt sämre hälsa än majoritetsgrupperna. Stora hälsoproblem finns i grupper i särskilt utsatta situationer. För vissa grupper kan bemötande och miljö vara större orsak till ohälsa än t ex en sjukdom eller funktionsnedsättning. Eftersom socioekonomiska villkor styr var vi bor avspeglas skillnader i hälsa mellan olika bostadsområden och stadsdelar.

Hälsan är internationellt sett hög i Sverige, men skillnaderna i hälsa mellan olika grupper har under senare år ökat mer än i många andra länder.

Tillit är en viktig faktor

Tillit och förtroende är de faktorer som håller samman ett fungerande välfärdssamhälle och tillit är därför grundläggande för social hållbarhet. Tillit behöver råda både mellan enskilda människor och mellan olika grupper. I Sverige råder hög generell tillit och de flesta känner hög tillit till nära vänner och familj. Att känna tillit till sig själv har betydelse för välmående och hälsa.

Människors förtroende och tillit till samhället och välfärdsinstitutionerna, och till att systemen levererar det som utlovats, att de fungerar rättvist och är öppna för insyn, är avgörande för social stabilitet. Om innehållet, såsom kvalitet, tillgänglighet eller bemötande försämras finns en risk att tilliten och stödet för systemen urholkas. Även tilliten till politiken och demokratin riskerar att minska. I ett sådant läge ökar upplevelsen av avstånd och utanförskap. Brister i välfärden kan bero på brist på personal eller ekonomiska resurser, eller på hur verksamheterna organiseras och styrs.

Tillit behöver också råda motsatt väg, politiker och tjänstemän behöver ha tillit till sina invånare. Idag är medborgardialoger och arbetsformer som tar tillvara invånarnas kunskaper om behov och problem allt vanligare för att lösa utmaningar i samhällsfrågor. Sådana arbetsformer kan bidra till tillit mellan alla parter.

3.3 Generella förutsättningar

För att lyckas med folkhälsoarbete gäller vissa generella förutsättningar.

- *Främjande och förebyggande fokus* innebär att stärka friskfaktorer och motverka riskfaktorer. Det innebär insatser i tidiga skeden.
- *Kunskap och medvetenhet.* Arbetet ska vara kunskapsbaserat. Statistik och annan kunskap om livsvillkor och hälsa i olika grupper är ett nödvändigt underlag. Det behövs en ständig medvetenhet hos politiker och tjänstepersoner om vilka skillnader som råder.
- *Generell bas och riktade insatser.* En god generell verksamhet är en bra bas. Insatserna kan formas så att de som behöver dem mest får en större eller starkare dos. Samtidigt kan särskilda insatser riktas till de målgrupper där riskerna för ohälsa är som störst.
- *Arenor och samverkan.* Arbetet behöver ske på de arenor där mölndalsborna lever och verkar. Samverkan är en förutsättning och invånare, offentliga och privata verksamheter, föreningar och civilsamhällets övriga organisationer behöver alla vara medskapande.
- *Förmåga att förstå och hantera information om hälsa* (hälsolitteracitet). För att vi som individer ska kunna fatta beslut om saker som påverkar vår hälsa behöver vi kunna hitta information, men också förstå, använda och värdera informationen om hälsa och sjukdom, både när vi är friska och sjuka. Språkkunskaper, utbildningsnivå, kulturella normer men även den aktuella livssituationen har betydelse. Information behöver vara anpassad utifrån individens förutsättningar.

Grundläggande orsaker till skillnader i hälsa är

- Möjligheten att påverka sin tillvaro.
- Möjlighet att utvecklas och leva i sociala sammanhang där man kan känna
 - tilltro till sin egen förmåga
 - tillit till andra
 - hopp och framtidstro.

Margareta Kristensson, professor socialmedicin, Linköpings universitet

Jämlig hälsa och social hållbarhet i Mölnåls - folkhälsorådets rekommendationer

Bilaga:

Underlag för arbete i nämnder och förvaltningar

Innehåll

Fokusområde: Delaktighet, inflytande och egenmakt	3
Fokusområde: Sociala sammanhang och trygg miljö	4
Fokusområde: Psykisk hälsa	6
Fokusområde: Levnadsvanor	8
Tillit till staden, politiken och demokratin	10
Ledning och styrning för social hållbarhet	10

Detta underlag är en bilaga till dokumentet *Jämlig hälsa och social hållbarhet i Mölndal*. Dokumentet innehåller folkhälsorådets rekommendationer för nästa steg i arbetet.

Underlaget är tänkt att fungera både som ett stöd för det fortsatta arbetet med att integrera folkhälsa och social hållbarhet i stadens målstyrning. Det ska också kunna inspirera arbetet i nämnder och förvaltningar.

Inom varje fokusområde har folkhälsorådet prioriterat den insats som rådet bedömer som mest angelägen att arbeta med i ett första steg.

Fokusområde: Delaktighet, inflytande och egenmakt

Insatser	Inriktning för att minska skillnader i hälsa	Bidrar till	KF-mål	Berörda parter	Verktyg, exempel
<p>Öka barn o ungas möjlighet att nå målen i skolan</p> <p>Verka för att barn och unga mår bra och har förutsättningar för att lära.</p> <p>Insatser enligt nedan och enligt dialog mellan berörda aktörer.</p>	<p>Ökat fokus på grupper som inte klarar målen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nyanlända elever Elever vars föräldrar har kortare utbildning 	<p>Fullgjord skolgång inklusive gymnasieutbildning är den mest grundläggande faktorn för goda livsvillkor och delaktighet i samhället. Syftar till minskat utanförskap. Barn kan behöva stöd på olika sätt och i olika delar av livet för att klara skolan.</p> <p>Ökad jämställdhet o jämlikhet</p>	<p>KF mål 6</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p> <p><u>Behov av nya:</u></p>	<p>SKN, UTN, SAN, VON, KFN</p> <p>Samverkan med Västra Götalandsregionen (t ex MVC, BVC, barnmedicin, barnpsykiatri, ungdomsmottagning, habilitering mfl), som har fokus på att stödja barn o unga att klara skolan.</p>	<p>Skolans ordinarie arbete. Målsamordning ger möjlighet att samverka kring särskilda målgrupper.</p> <p>HSN:s politikerdialog, NOSAM och Västbus</p> <p>Folkhälsorådet kan stödja med t ex kunskapsdagar.</p>
<p>Möjlighet för fler att vara delaktiga i samhällslivet</p> <p>Prioriterat: Ökad språklig tillgänglighet.</p> <p><i>Därutöver:</i></p> <p>Ökad tillgänglighet - fysisk kognitiv, digital, social, ekonomisk osv - i stadens verksamheter.</p> <p>Ökat rättighets- och barnperspektiv i verksamheterna.</p>	<p>Uppmärksamma behov hos grupper med sämre förutsättningar, t ex</p> <ul style="list-style-type: none"> Nyanlända Funktionsnedsättning Socioekonomiskt sämre villkor Vissa geografiska områden 	<p>Delaktighet i samhällslivet för fler personer och grupper</p> <p>Ökad självständighet och egenmakt för personer och grupper med risk för utsatthet.</p> <p>Barns perspektiv i alla verksamheter.</p>	<p>Samtliga KF-mål 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10</p> <p><u>Behov av nya:</u></p>	<p>Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag</p>	<p>Integrationsarbete, STING</p> <p>Projekt FRAMM bidrar med kompetensutveckling kring mänskliga rättigheter och rättighetsperspektiv framför allt för chefer inom förvaltningarna.</p> <p>Folkhälsorådet delfinansierar projektledare för Projekt FRAMM.</p> <p>Rådet kan bidra med kunskapsdagar och underlag.</p>

Fokusområde: Sociala sammanhang och trygg miljö

Mål och prioriterade insatser	Inriktning för att minska skillnader i hälsa	Bidrar till	KF-mål	Berörda	Verktyg, exempel
<p>Mötesplatser och meningsfull fritid för fler</p> <p>Prioriterat: Främja sociala möten mellan olika grupper av människor.</p> <p><i>Därutöver:</i></p> <p>Meningsfull fritid för grupper som saknar sådan idag.</p> <p>Stöd till, och samverkan med föreningslivet och andra delar av civilsamhället.</p>	<p>Arbeta med utvalda kommundelar och områden som plattform. Forma insatser som erbjuds alla, men som särskilt når fram till och stödjer grupper med sämre förutsättningar och villkor, tex</p> <ul style="list-style-type: none"> • familjer med låg inkomst • nyanlända • äldre utan sociala nätverk • funktionsnedsatta, framför allt barn och unga 	<p>Främjar nätverk och social sammanhållning. Minskar ensamhet. Möten över generationsgränser kan bidra till att unga får ökad vuxenkontakt och vuxna förebilder.</p> <p>Främjar tillit och minskar rädsla mellan olika grupper. Bidrar till trygghet.</p> <p>Bidrar till integration och inkludering.</p>	<p>KF-mål 2,6,7,9</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p> <p><u>Behov av nya:</u></p>	<p>KFN, VON, SAN, UTN, TEN, KS</p> <p>Mölnålsbostäder, Förbo, Gunnebo</p>	<p>Målsamordning - uppdrag om ökad samverkan med civilsamhället.</p> <p>Stöd till föreningar att arbeta med integration.</p> <p>Stöd till föreningar att nå nya målgrupper (SAF och KFF/folkhälsa)</p> <p>Områdesarbetet som plattform för aktiviteter.</p> <p>Nätverk inom folkhälsoarbetet.</p>

<p>Stadsplaneringen och den fysiska miljön ska bidra till både möten och trygghet</p> <p>Prioriterat: Trygga bostads- och närområden.</p> <p><i>Därutöver:</i></p> <p>Trygga och trivsamma tätortscentrum.</p>	<p>Lokalisering av kommersiell och offentlig service (ex fritid, kultur, skola) kan ske på ett sätt som bidrar till en blandning av människor</p> <p>Lokalisering kan också ske med syfte att ge olika grupper av mölndalsbor mera likvärdig tillgång till service.</p>	<p>Främjar tillit och minskar rädsla mellan olika grupper</p> <p>Bidrar till integration och inkludering</p> <p>Bidrar till trygghet.</p> <p>Bidrar till jämlikhet och tillit till staden.</p>	<p>KF-mål 1,2,5,9</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>KS/PU, TEN, KFN, SKN, UTN</p> <p>Mölndalsbostäder, Förbo, Gunnebo, MölnDala</p>	<p>Målsamordningen är en möjlighet.</p> <p>Social hållbarhet lyfts fram i nya ÖP.</p> <p>Ökad kunskap behövs om sociala konsekvenser i stadsplanering. Samverkan med forskning och akademi.</p> <p>Samhällsarbetet i Åby, Bifrost, Kålleröd och Lindome kan vara en plattform för dialog med invånare i dessa stadsdelar. Metoden kan utvecklas.</p>
--	---	--	---	--	--

Fokusområde: Psykisk hälsa

Mål och insatser	Inriktning för att minska skillnader i hälsa	Bidrar till	Kommentar	Ansvariga	Verktyg, exempel
<p>Positiv start i livet</p> <p>Prioriterat: Tidigt stöd, tidigt i livet för barn och familjer.</p> <p><i>Det kan ske genom:</i></p> <p>Familjecentraler</p> <p>Familjecentrerat arbets-sätt och samordning mellan professionella</p> <p>Föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt</p>	<p>Stöd bör erbjudas generellt men formas för att nå fram till grupper med särskilda utmaningar eller sämre förutsättningar och villkor, till exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • familjer med låg inkomst • ensamstående föräldrar • unga föräldrar • invandrade familjer • föräldrar till barn med funktionsvariation 	<p>Psykisk hälsa för barn upp i vuxen ålder samt för föräldrarna</p> <p>Förutsättningar för positiv utveckling av barns fysiska, sociala, psykiska och kognitiva förmågor samt för fullföljd skolgång. Minskad risk för utanförskap</p> <p>Minskad risk för våld i nära relation</p> <p>Ökad jämställdhet</p>	<p>KF-mål 6</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>KS, SKN, SAN, VON, KFN</p> <p>Samverkan med verksamheter inom Västra Götalandsregionen (t ex MVC och vårdcentralernas BVC)</p>	<p>Samverkansstruktur finns kring familjecentraler och är en grund.</p> <p>Samlad strategi för barn och ungas hälsa och välbefinnande, inkl stöd i föräldraskap, behövs</p> <p>Utveckling av modell för sociala investeringar kommer att ske.</p>
<p>Psykisk hälsa bland barn och unga</p> <p>Prioriterat: Stöd till grupper av barn och unga med risk för ohälsa</p> <p><i>Det kan ske genom att:</i></p> <p>Ge unga kompetens och förmåga att hantera livet</p>	<p>Insatser bör erbjudas generellt, men formas för att nå de grupper som har högre risk för ohälsa, t ex</p> <ul style="list-style-type: none"> • flickor • barn och unga i familjer med sämre ekonomi • hbtq-ungdomar • unga med funktions- 	<p>Barn och unga kan utveckla förmåga att möta och hantera stress och andra utmaningar i livet.</p> <p>Minskad stigmatisering av psykisk ohälsa</p> <p>Ökad andel unga som får tidigt stöd</p>	<p>KF-mål 6 (mål2)</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>SKN, UTN, SAN, VON, KFN</p> <p>Samverkan med verksamheter inom Västra Götalandsregionen såsom ungdomsmottagning och vårdcentraler</p>	<p>SKF samt KFF fokuserar flickors psykiska hälsa.</p> <p>Samordning och en gemensam strategi behövs för ungas psykiska hälsa.</p> <p>Samlad strategi för barn och ungas hälsa och välbefinnande, inkl stöd i</p>

<p>Underlätta första steget till hjälp.</p> <p>Öka kunskapen om hederskultur i stadens verksamheter, föreningar mfl.</p> <p>Ökad kunskap hos vuxna om ungas liv på sociala medier.</p>	<p>variation</p> <ul style="list-style-type: none"> nyanlända 	<p>Ökat välmående, självkänsla och tilltro till sig själv</p> <p>Ökad jämställdhet och jämlikhet</p>			<p>föräldraskapet, behövs</p> <p>Samverkan med VGR kan utvecklas. Politiska dialogdagar mellan staden och HSN är ett verktyg.</p> <p>Brå arrangerar utbildning kring hederskultur våren 2018.</p>
<p>Kvinnors psykiska hälsa ska vara god</p> <p>Prioriterat: Arbetsmiljö och arbetsvillkor i stadens förvaltningar och bolag som bidrar till hälsofrämjande arbetsplatser och som underlätta vardagen och balansen mellan arbete och familjeliv för anställda i staden.</p>	<p>Insatser med målgrupp kvinnor anställda i offentlig verksamhet (eftersom denna grupp har de högsta sjukskrivningstalen).</p>	<p>Minskad stress, utbrändhet och annan psykisk ohälsa</p> <p>Enklare vardag för anställda med familjer.</p> <p>Ökad jämställdhet och jämlikhet</p>	<p>KF-mål 2</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p> <p>KF-mål 10</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>VON, SAN, KFN, SKN</p> <p>KS/AGU</p> <p>Previa</p> <p>Samverkan kan utvecklas med verksamheter inom Västra Götalandsregionen (t ex vårdcentralerna och kompetenscentrum)</p>	<p>Behöver samverka mellan förvaltningar för att förenkla vardagen för föräldrar/kvinnor i utsatt livssituation.</p> <p>Staden har möjligheter i rollen som arbetsgivare och pågående arbete kan vidareutvecklas.</p>

Fokusområde: Levnadsvanor

Insats	Inriktning för att minska skillnader i hälsa	Bidrar till	Kommentar	Ansvariga	Verktyg, exempel
<p>Minskat stillasittande och mer rörelse i vardagen</p> <p>Prioriterat: Ökad rörelse i det egna bostadsområdet och närområdet inkl skola.</p> <p>Främja lek, liksom gång och cykel till och från skola och arbete och vid kortare resor.</p>	<p>Skapa miljöer som lockar till lek och rörelse. På så sätt underlätta för alla att göra hälsosamma val.</p> <p>Särskilt uppmärksamma grupper med sämre förutsättningar eller ovana vid fysisk aktivitet, i alla åldrar.</p> <p>Tonårsflickor, både infödda och invandrade</p>	<p>Ökat fysiskt och psykiskt välmående.</p> <p>Ökad kondition och styrka.</p> <p>Minskad risk för diabetes, hjärt-kärlsjukdomar mm.</p> <p>Minskad risk för stress och psykisk ohälsa.</p>	<p>Mål 2, 6</p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>TEN, KFN, KS/PU, SKN, UTN,</p> <p>KS/AGU</p>	<p>Fortsatt arbete med resvanor och På egna ben till skolan.</p> <p>Samverkan mellan olika verksamheter som möter barn och unga, så att fler kan sprida samma budskap.</p> <p>Folkhälsoarbetet kan samordna nätverk för utbyte och kunskapsspridning.</p>
<p>Tonårstiden fri från tobak, alkohol och andra droger</p> <p>Prioriterat: Förebyggande insatser mot tobak, ofta inkörsporten till andra droger.</p> <p>ANTD-förebyggande arbete ska ske löpande i samverkan med för-</p>	<p>Särskilt uppmärksamma riskgrupper bland unga.</p> <p>Uppmärksamma ungas liberala inställning till cannabis.</p>	<p>Färre tonåringar som börjar röka, färre som dricker alkohol respektive fler som debuterar senare.</p> <p>Färre som provar narkotika.</p>	<p><u>Mål 6 (och 2)</u></p> <p><u>Relevanta indikatorer i nuläget:</u></p>	<p>KFN, SKN, UTN, SAN, KS</p> <p>Samverkan med polis, länsstyrelse, civilsamhälle och näringsliv.</p>	<p>ANTD-samordnare inom KFF/folkhälsa samordnar nätverk och ger stöd till skolors arbete. Samverkan sker med föreningar/SISU.</p> <p>Koppling till områdesarbetet i Åby, Bifrost, Kålleröd och Lindome underlättar samordning/samverkan.</p>

eningslivet och i stadens verksamheter som möter barn och unga.					
---	--	--	--	--	--

Tillit till staden, politiken och demokratin

Insats	Inriktning för minska skillnader	Bidrar till	Kommentar	Ansvariga	Verktyg, exempel
<p>Dialog mellan Mölndalsborna och staden</p> <p>Prioriterat: Ökad öppenhet och dialog med invånarna. Både i samband med planering och löpande om stadens verksamheter, service, beslut, prioriteringar.</p> <p>Medvetet och värdigt bemötande. Rättighetsperspektiv och icke-diskriminering</p>	<p>Generell dialog med alla, men särskilt uppmärksamma att dialogen når även grupper som har lägre tillit till samhället, t ex grupper med</p> <ul style="list-style-type: none"> • känsla av utanförskap • risk för diskriminering • sämre socioekonomisk situation • nyanlända 	<p>Större förtroende för den kommunala verksamheten och politiken, för välfärdssamhället och demokratin.</p> <p>Ökad kunskap om stadens utbud av service.</p> <p>Ökad vilja bland invånare att vara delaktiga i att utveckla staden.</p> <p>Icke-diskriminering</p> <p>Bättre folkhälsa</p>	<p>KF-mål 2,6,7,9</p> <p><u>Relevanta indikatorer idag:</u></p> <p><u>Behov av nya:</u></p>	<p>Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag</p>	<p>Koppling finns till flera befintliga processer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varumärke - Bästa möjliga Mölndal • Bemötande och Projekt FRAMM • Kvalitetsarbete • Medborgardialog • Områdesarbetet

Ledning och styrning för social hållbarhet

<p>Fokus på resultat och effekt för invånaren</p> <p>Gemensamma mål med invånarperspektiv.</p> <p>Samordning på ledningsnivå.</p>	<p>Indikatorer som följer upp rättighetsperspektiv och folkhälsa.</p>	<p>Verksamhet som bättre möter mölndalsbornas behov.</p> <p>Likvärdiga förutsättningar, jämställdhet, jämlikhet</p> <p>Bättre folkhälsa = ett mått på social hållbarhet</p>	<p>Samtliga KF-mål 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10</p>	<p>Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag</p>	<p>Målstyrning, nyckeltal, kvalitetsarbete, uppföljning ...</p> <p>Organisering</p>
--	---	---	--	--	---

